

Університет
сучасних
знань

**КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИВАТНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«УНІВЕРСИТЕТ СУЧАСНИХ ЗНАНЬ»**

Циклова комісія з журналістики

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 16 Загальне мовознавство

підготовка фахового молодшого бакалавра

освітньо-професійної програми **Журналістика**

спеціальність **061 Журналістика**

Київ – 2022

Робочу програму з дисципліни Загальне мовознавство для підготовки фахових молодших бакалаврів за освітньо-професійною програмою Журналістика спеціальності 061 Журналістика

Розробник: старший викладач Дяченко-Лисенко Л.М.

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії з журналістики
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Голова циклової комісії Інна БИТЮК
(ім'я та прізвище)

Розглянуто і рекомендовано до затвердження педагогічною радою коледжу

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Директор коледжу Світлана ШВИДЧЕНКО

ЗМІСТ

1	Пояснювальна записка	4
2	Навчально-тематичний план дисципліни	6
3	Календарно-тематичний план дисципліни	6
4	Теми і плани лекційних занять	7
5	Теми і план семінарських занять	9
6	Теми і питання для самостійної роботи студентів	12
7	Методи активізації навчального процесу	14
8	Системи поточного та підсумкового контролю знань	14
9	Критерії оцінювання результатів навчання студентів	15
10	Література	17

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мова — один із найвизначніших божественно-людських витворів, універсальне надбання людства й універсальна реальність суспільного існування. Це, за висловом німецького філософа Мартіна Гайдеггера, оселя людського духа. І не дивно, що люди ще в давні часи зацікавились мовою і створили про неї науку — мовознавство.

Мовознавство, або лінгвістика, — наука про природну людську мову загалом і про всі мови світу як її індивідуальних представників.

Отже, предметом мовознавства є мова як притаманний тільки людині засіб спілкування й окремі конкретні мови в їх реальному функціонуванні, у статиці й динаміці, в їх теперішньому й минулому, в усіх їх взаємозв'язках та взаємодії з іншими соціальними феноменами (суспільством, свідомістю, культурою тощо). Проблеми сутності мови, її функцій, структури і розвитку є дуже важливими, оскільки мова є необхідною умовою мислення, існування й поступу суспільства. Через пізнання мови пролягає шлях до пізнання людини.

Мета ознайомлення студентів з основними положеннями організації теоретичних форм існування мовного коду: Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності, зокрема з (а) системно-структурною організацією Мови, її знаковою природою, зв'язками з мисленням та зовнішніми чинниками (суспільством, історією та ін.); (б) специфікою функційно-комунікативної організації Мовленнєвої діяльності (зокрема поняттями мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів, дискурсів та ін.)

Завдання вивчення навчальної дисципліни

1. Розглянути сутність, природу, внутрішню організацію та зовнішні зв'язки основних теоретичних форм (модусів) існування живої людської мови: Мови, Мовлення, Мовленнєвої діяльності.
2. Познайомити слухачів з системно-структурною організацією Мови, її знаковою природою, зв'язками з мисленням та зовнішніми чинниками (суспільством, історією та ін.).
3. Визначити специфіку функційно-комунікативної організації Мовленнєвої діяльності (зокрема розглянути поняття мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів, дискурсів, наративів та ін.).
4. Показати нерозривний зв'язок науки про мову з філософією, семіотикою, іншими науками, що формують світогляд людини, лежать в основі парадигмального (епістемного) розвитку лінгвістики.
5. Пізнати основні етапи розвитку знань про мову в історії гуманітаристики, зрозуміти їх значення для розвитку сучасної науки про мову в цілому і вітчизняного мовознавства — зокрема.

Процес вивчення дисципліни ОК 16 Загальне мовознавство спрямована на формування елементів наступних компетентностей:

а) загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10 Здатність до застосування знань з основ психології та етики ділового спілкування, компетентність в спілкуванні.

ЗК 11 Здатність до застосування знань етики та естетики, правильного сприйняття та оцінювання різноманітних явищ навколишнього світу та творів мистецтва

б) спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1 Здатність застосовувати теоретичні знання в області журналістики, традиційні і сучасні культурно-мистецькі процеси і практики у власній професійній діяльності.

СК 2 Здатність втілювати творчі задуми при створенні інформаційного продукту.

СК 3 Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК 9 Здатність до редагування текстів.

СК 13. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Очікувані результати навчання

РН 2 Знати загальні вимоги дотримання авторських та суміжних прав, захисту персональних даних, правил розповсюдження інформації.

РН 3 Діяти на основі етичних принципів, правових і безпекових норм у професійній діяльності з урахуванням культурних, релігійних, етнічних відмінностей та національних особливостей.

РН 4 Вміти аналізувати історичні події та процеси, що відбувались в минулому і відбуваються в сучасній Україні.

РН 5 Володіти державною мовою вільно, а іноземною мовою на рівні, необхідному для виконання професійних завдань.

РН 9 Володіти знаннями етики та естетики, мати високі моральні якості та вміння правильно сприймати й оцінювати різноманітні явища навколишнього світу та твори мистецтва.

РН 10 Знати базові поняття, концепції в журналістиці, принципи журналістики, процеси створення інформаційних продуктів, традиційні та інноваційні техніки і технології, пов'язаність етапів створення і методів поширення продукту (твору).

РН 13 Використовувати набуті знання, конструктивні критичні зауваження фахівців стосовно своїх творчих та навчальних результатів для фахового розвитку.

РН 15 Аналізувати будь-який медійний продукт, оцінювати його на основі соціокультурних, міжкультурних та контекстних критеріїв.

РН 18 Застосовувати відповідне програмне забезпечення для виконання конкретного журналістського завдання.

РН 26 Уміти працювати з контентом різного формату: фото-, відео-, аудіопродуктом, текстовим матеріалом, мультимедійним контентом.

2. Навчально-тематичний план дисципліни

№	Назва розділу	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семінарські	Самостійні
1	Розділ 1. Концепції Мови як теоретичної форми існування мовного коду.	72	16	16	40
2	Розділ 2. Концепції Мовленнєвої діяльності як теоретичної форми існування мовного коду.	78	16	16	46
Всього:		150	32	32	86

3. Календарно-тематичний план дисципліни

№	Назва розділів і тем	Кількість годин			
		Усього	Лекції	Семінарські	Самостійні
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Концепції Мови як теоретичної форми існування мовного коду					
1	Тема. Предмет і об'єкт лінгвістики на сучасному етапі розвитку гуманітарного знання. Методологічні засади сучасної лінгвістики	16	4	4	8
2	Тема. Мова як теоретична форма існування мовного коду і системно-структурне утворення	18	4	4	10
3	Тема. Мова і мислення. Проблеми сучасної менталінгвістики. Проблеми психолінгвістики і нейролінгвістики.	20	4	4	12
4	Тема. Мова, суспільство та історія. Проблеми сучасної соціолінгвістики.	18	4	4	10
Розділ 2 Концепції Мовленнєвої діяльності як теоретичної форми існування мовного коду.					
5	Тема. Зародження ідей мовленнєвої діяльності. Концепції О.Потебні, Н.Хомського та інших учених.	20	4	4	12
6	Тема. Теорія мовленнєвої діяльності на сучасному етапі розвитку. Поняття мовленнєвого акту та його структури.	20	4	4	12
7	Тема. Основні поняття лінгвістичної генології та теорії	18	4	4	10

	дискурсу.				
8	Тема. Сучасні теорії тексту та дискурсу. Підсумки курсу «Загальне мовознавство».	20	4	4	12
Всього по дисципліні		150	32	32	86

4. Теми і плани лекційних занять

Розділ 1. Концепції Мови як теоретичної форми існування мовного коду.

Лекція 1,2

Тема . Предмет і об'єкт лінгвістики на сучасному етапі розвитку гуманітарного знання. Методологічні засади сучасної лінгвістики.

План:

1. Основні ознаки сучасного мовознавства.
2. Зв'язки мовознавства з іншими науками.
3. Основні напрями розвитку мовознавства на сучасному етапі.
4. Постулат про форми існування явищ мови: Мову, Мовлення і Мовленнєву діяльність.
5. Постулат про значення і смисл.
6. Постулат про синхронію і діахронію, функціонування і розвиток мови.
7. Постулат про ієрархію функцій мови.

Лекція 3,4

Тема. Мова як теоретична форма існування мовного коду і системно-структурне утворення.

План:

1. Поняття про структуру мови. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні зв'язки елементів мови.
2. Поняття про систему мови. Основні й проміжні рівні мови.
3. Співвідношення одиниць Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності.
4. Частини мови і їх роль в ієрархії рівнів мови.
5. Теорія ізоморфізму та ієрархії рівнів мови.
6. Проблема тексту і дискурсу та рівневого членування мови.

Лекція 5,6

Тема. Мова і мислення. Проблеми сучасної менталінгвістики. Проблеми психолінгвістики і нейролінгвістики.

План:

1. Основні проблеми менталінгвістики.
2. Коротка історія формування психолінгвістики.
3. Методи і прийоми сучасної психолінгвістики.
4. Досягнення психолінгвістики.
5. Коротка історія формування нейролінгвістики. Основні проблеми нейролінгвістики на сучасному етапі.
6. Структура людського мозку. Зони Брока, Верніке, Річардса-Пенфілда та їх роль у процесах породження і сприйняття мовлення.

7.Теорії породження і сприйняття мовлення. Роль «негативного» мовного матеріалу у встановленні етапів породження мовлення.

Лекція 7,8

Тема. Мова, суспільство та історія. Проблеми сучасної соціолінгвістики.

План:

- 1.Історія формування ідей соціолінгвістики.
- 2.Основні поняття соціолінгвістики. Мова і суспільство.
- 3.Мова і особистість, мова і сім'я, мова і релігія.
- 4.Мова і культура, мова й історія.
- 5.«Мовна ситуація»: семантичне та прагматичне наповнення поняття.
- 6.Аналіз мовної ситуації в Україні.
- 7.Мовні ситуації в країнах Європи і Азії.
- 8.Соціолінгвістика на сучасному етапі.

Розділ 2. Концепції Мовленнєвої діяльності як теоретичної форми існування мовного коду.

Лекція 9,10

Тема. Зародження ідей мовленнєвої діяльності. Концепції учених.

План:

- 1.Ідеї мови як ергону і мови як енергеї в концепції В. фон Гумбольдта.
- 2.Породження і сприйняття мовлення в працях О.О.Потебні.
- 3.Мова, Мовлення і Мовленнєва діяльність у концепції Ф. де Соссюра.
- 4.Ідеї мовленнєвої діяльності в школі Л.С.Виготського.
- 5.Н.Хомський про породження і сприйняття мовлення, вроджену природу мовленнєвої здатності.
- 6.Концепція С.Пінкера про вродженість здатності до мовлення.
- 7.Мовлення і його сприйняття як типи діяльності, притаманній людині.
- 8.Ідеї етапів породження мовлення в сучасній лінгвістиці.

Лекція 11,12

Тема. Теорія мовленнєвої діяльності на сучасному етапі розвитку. Поняття мовленнєвого акту та його структури.

План:

- 1.Вчення про мовленнєвий акт Дж. Остіна.
- 2.Структура і типологія мовленнєвих актів у концепції Дж. Серля.
- 3.Поняття про локуцію, ілокуцію і перлокуцію мовленнєвого акту.
- 4.Мовленнєвий акт і структура дискурсу.
- 5.Проблема взаємодії мовленнєвих актів у дискурсі.
- 6.Методи, методики і прийоми дослідження мовленнєвих актів.
- 7.Мовленнєві акти і різні типи текстів.

Лекція 13,14

Тема. Основні поняття лінгвістичної генології та теорії дискурсу.

План:

1. Історія формування концепції мовленнєвих жанрів.
2. Основні проблеми сучасної генології.
3. Концепція мовленнєвих жанрів М.М.Бахтіна.
4. Розвиток теорії М.М.Бахтіна в працях українських, російських і польських генологів.
5. Історія формування поняття «дискурс» у сучасній лінгвістиці.
6. Структура дискурсу в концепціях американських лінгвістів.
7. Проблема типології дискурсів.

Лекція 15,16

Тема. Сучасні теорії тексту та дискурсу. Підсумки курсу «Загальне мовознавство».

План:

1. Поняття «текст» у сучасній лінгвістиці. Ознаки і категорії тексту.
2. Співвідношення понять «текст» і «дискурс».
3. Дискурс як «текст, занурений у життя» (за Н.Арутюновою).
4. Проблема типології текстів і дискурсів.
5. Одиниці й категорії Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності.
6. Дискусії про теоретичні форми існування мови.
7. Підсумки курсу «Загальне мовознавство».

5. Теми і плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1

Тема. Методологічні засади сучасної лінгвістики. (4 год)

План:

1. Лінгвістика та її об'єкт. Мета лінгвістичних досліджень. Наукові парадигми в мовознавстві.
2. Витоки прагмалінгвістики. Теорія мовної гри. Теорія мовленнєвих актів. Методи структурної лінгвістики.
3. Методи дискурсивних досліджень. Поняття про дискурс-аналіз.
4. Педагогічна лінгвістика.
5. Політична лінгвістика. Методи дослідження.
6. Комп'ютерна лінгвістика.
7. Юридична лінгвістика як розділ прикладного мовознавства.

Семінарське заняття № 2

Тема. Мова як системно-структурне утворення. (4 год)

План:

1. Мова як винятково складне утворення визначають з різних точок зору залежно від того, яка сторона або сторони мови виділяються. Дефініції мови:
а) з точки зору її функцій; б) її ладу; в) як засіб формування, вираження і

- думки; г) як система знаків; д) із соціальної точки зору; є) з точки зору теорії інформації.
2. Системність як найважливіша характеристика мови. Термін «системний». Система як цілісний об'єкт, що складається з елементів, які перебувають у взаємних відношеннях. Дискретність як найважливіша властивість системи.
  3. Матеріальні та ідеальні системи. Первинні і вторинні матеріальні системи. Прості і складні системи. Мова як вторинна або семіотична система.
  4. Структура системи як сукупність внутрішньо системних зв'язків.
  5. Система як деякий об'єкт, що включає в себе елементи та їхні зв'язки, структура як сукупність внутрішньо системних зв'язків або як внутрішня організацію, упорядкованість об'єкта.
  6. Мова як надскладна система становить систему систем, а також набір шаблонів і кліше, за якими у мовленні створюються конкретні мовленнєві утворення (речення), що містять інформацію.

Семінарське заняття № 3

Тема. Проблеми сучасної менталінгвістики. Проблеми психолінгвістики і нейролінгвістики. (4 год)

План:

1. Основні проблеми менталінгвістики.
2. Методи і прийоми сучасної психолінгвістики.
3. Досягнення психолінгвістики.
4. Основні проблеми нейролінгвістики на сучасному етапі.
5. Структура людського мозку. Зони Брока, Верніке, Річардса-Пенфілда та їх роль у процесах породження і сприйняття мовлення.
6. Теорії породження і сприйняття мовлення. Роль «негативного» мовного матеріалу у встановленні етапів породження мовлення.

Семінарське заняття № 4

Тема. Проблеми сучасної соціолінгвістики. (4 год)

План:

1. «Мовна ситуація»: семантичне та прагматичне наповнення поняття.
2. Аналіз мовної ситуації в Україні.
3. Мовні ситуації в країнах Європи і Азії.
4. Соціолінгвістика на сучасному етапі.

Семінарське заняття № 5

Тема. Зародження ідей мовленнєвої діяльності. Концепції учених. (4 год)

План:

1. Породження і сприйняття мовлення в працях О.О.Потебні.
2. Мова, мовлення і мовленнєва діяльність у концепції Ф. де Соссюра.
3. Ідеї мовленнєвої діяльності в школі Л.С.Виготського
4. Концепція С.Пінкера про вродженість здатності до мовлення.
5. Мовлення і його сприйняття як типи діяльності, притаманній людині.
6. Ідеї етапів породження мовлення в сучасній лінгвістиці.

Семінарське заняття № 6

Тема. Теорія мовленнєвої діяльності на сучасному етапі розвитку. Поняття мовленнєвого акту та його структури. (4 год)

План:

- 1.Вчення про мовленнєвий акт Дж. Остіна.
- 2.Структура і типологія мовленнєвих актів у концепції Дж. Серля.
- 3.Поняття про локуцію, ілокуцію і перлокуцію мовленнєвого акту.
- 4.Мовленнєвий акт і структура дискурсу.

Семінарське заняття № 7

Тема. Основні поняття лінгвістичної генології та теорії дискурсу (4 год)

План:

- 1.Сучасні проблеми лінгвістичної генології. Проблеми і підходи до виділення, розмежування і організації мовленнєвих жанрів.
- 2.Мовленнєві жанри у процесах спілкування. Проблеми співвідношення мовленнєвого жанру, мовленнєвого акту, дискурсу і функціонального стилю.
- 3.Методологічні підходи до аналізу дискурсу.
- 4.Дискурс-аналіз: джерела та складові.
- 5.Аспекти смислу дискурсу: особистісний смисл в соціальному контексті. Смисл в дискурсі: компоненти і категорії (пропозиція, референція, експлікатура, інференція, імплікатура, релевантність, пресупозиція).
- 6.Контекст дискурсу та когнітивні моделі (фрейми, сценарії, ситуаційні моделі).
- 7.Прагматичні особливості дискурсу. Одиниці побудови дискурсу (мовленнєві акти, мовленнєві ходи, мовленнєві події) та різні способи їх опису. Структура прагматичного аналізу дискурсу і комунікативної ситуації.
- 8.Загальні поняття про категорії мовного коду в комунікації.

Семінарське заняття № 8

Тема. Сучасні теорії тексту та дискурсу. Підсумки курсу «Загальне мовознавство». (4 год)

План:

- 1.Основні положення теорії дискурсу.
- 2.Ознаки і категорії тексту. Проблема типології текстів і дискурсів.
- 3.Дискусії про теоретичні форми існування мови.
- 4.Дискурс як інструмент ідеології
- 5.Методологія досліджень дискурсивної організації сучасного прозового тексту

6. Теми і питання для самостійної роботи студентів.

Тема . Предмет і об'єкт лінгвістики на сучасному етапі розвитку гуманітарного знання.

План:

1. Які напрями розвиваються у сучасному мовознавстві?
2. Які проблеми порушила когнітивна лінгвістика? Які її перспективи?
3. Які праці з функціональної лінгвістики, лінгвістики тексту і комунікативної лінгвістики з'явилися останнім часом? Які оригінальні ідеї вони містять?
4. У чому полягає суть синергетичної теорії мови!.

Тема. Мова як теоретична форма існування мовного коду і системно-структурне утворення.

План:

1. Системність як найважливіша характеристика мови. Термін «системний». Система як цілісний об'єкт, що складається з елементів, які перебувають у взаємних відносинах. Дискретність як найважливіша властивість системи.
2. Структура системи як сукупність внутрішньо системних зв'язків.
3. Система як деякий об'єкт, що включає в себе елементи та їхні зв'язки, структура як сукупність внутрішньо системних зв'язків або як внутрішня організацію, упорядкованість об'єкта.
4. Мова як надскладна система становить систему систем, а також набір шаблонів і кліше, за якими у мовленні створюються конкретні мовленнєві утворення (речення), що містять інформацію.

Тема. Проблеми психолінгвістики і нейролінгвістики.

План:

1. Історія становлення психолінгвістики: період наукових контактів психології та лінгвістики (поч. XIX – сер. XX ст.).
2. Формування психолінгвістики як науки (50 – 70-ті рр. XX ст.).
3. Чотири аспекти мовних явищ у психолінгвістичному вимірі.
4. Особливості психолінгвістичного підходу до вивчення мови як надбання людини.
5. Основи нейролінгвістичної концепції О.Р.Лурії.
6. Система мозкових порушень мовлення.

Тема. Проблеми сучасної соціолінгвістики.

План:

1. Скласти таблицю «Напрями соціолінгвістики», які відображала б проблематику кожного напрямку
2. Підготувати виступ на тему: «Взаємозв'язок соціолінгвістики з іншими лінгвістичними дисциплінами»
3. Дати коротку характеристику соціолінгвістичних досліджень певної проблематики (на вибір студента) в Україні

Тема. Зародження ідей мовленнєвої діяльності. Концепції учених.

План:

- 1.Історіографічний аналіз проблеми впливу ідей Вільгельма фон Гумбольдта на вітчизняну мовну освіту ХІХ – початку ХХ століття
- 2.Знаковий характер мови.
- 3.Учення про синхронію й діахронію.

Тема. Теорія мовленнєвої діяльності на сучасному етапі розвитку. Поняття мовленнєвого акту та його структури.

План:

- 1.Мовленевий акт як комунікативна одиниця
- 2.Класифікація ілокутивних актів
- 3.Типологія непрямих мовленевих актів
- 4.Причина вживання непрямих мовленевих актів

Тема. Основні поняття лінгвістичної генології та теорії дискурсу

План:

- 1.Дискурс: визначення, історія виникнення поняття, підходи до вивчення. Типи дискурсів.
- 2.Прагматичні особливості дискурсу. Одиниці побудови дискурсу (мовленнєві акти, мовленнєві ходи, мовленнєві події) та різні способи їх опису. Структура прагматичного аналізу дискурсу і комунікативної ситуації.
- 3.Мовленнєвий жанр і мовленнєвий акт, мовленнєвий жанр і дискурс, мовленнєвий жанр і стиль, мовленнєвий жанр і реєстр дискурсу.
- 4.Зв'язки мовленнєвих жанрів у дискурсі.
- 5.Мовленнєві жанри, соціальні ролі й комунікативні позиції учасників спілкування.

Тема. Сучасні теорії тексту та дискурсу. Підсумки курсу «Загальне мовознавство».

План:

- 1.Дискурсивний аналіз як лінгвістична дисципліна
- 2.Транскрипція усного дискурсу
- 3.Типи і жанри дискурсу: а) модус, б) жанр, в) функціональний стиль.
- 4.Соціальні сфери дискурсу
- 5.Фонетичні аспекти дискурсу. Лексичні засоби виразності дискурсу. Синтаксичні засоби виразності дискурсу. Невербальні засоби дискурсу

7. Методи активізації навчального процесу

Класичні лекції, лекції проблемного характеру, лекції-бесіди, семінарські заняття, семінари-дискусії, реферування; повідомлення за темою (усна доповідь); розв'язування творчих завдань; виконання студентами завдань для самостійного опрацювання; індивідуальні консультації для студентів.

8. Система поточного та підсумкового контролю знань.

Поточний контроль: письмове або усне опитування, тести, індивідуальна або колективна презентація (представлення виконаного завдання); підготовка доповіді; перевірка конспекту; захист виконаних завдань.

Підсумковий контроль: екзамен.

Питання самоконтролю для підготовки до іспиту

1. Основні ознаки сучасного мовознавства.
2. Зв'язки мовознавства з іншими науками.
3. Основні напрями розвитку мовознавства на сучасному етапі.
4. Постулат про форми існування явищ мови: Мову, Мовлення і Мовленнєву діяльність.
5. Постулат про значення і смисл.
6. Постулат про синхронію і діахронію, функціонування і розвиток мови.
7. Постулат про ієрархію функцій мови.
8. Поняття про структуру мови. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні зв'язки елементів мови.
9. Поняття про систему мови. Основні й проміжні рівні мови.
10. Співвідношення одиниць Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності.
11. Частина мови і їх роль в ієрархії рівнів мови.
12. Теорія ізоморфізму та ієрархії рівнів мови.
13. Проблема тексту і дискурсу та рівневого членування мови.
14. Основні проблеми менталінгвістики.
15. Коротка історія формування психолінгвістики.
16. Методи і прийоми сучасної психолінгвістики.
17. Коротка історія формування нейролінгвістики.
18. Основні проблеми нейролінгвістики на сучасному етапі.
19. Структура людського мозку. Зони Брока, Верніке, Річардса-Пенфілда та їх роль у процесах породження і сприйняття мовлення.
20. Теорії породження і сприйняття мовлення. Роль «негативного» мовного матеріалу у встановленні етапів породження мовлення.
21. Історія формування ідей соціолінгвістики.
22. Основні поняття соціолінгвістики. Мова і суспільство.
23. Мова і особистість, мова і сім'я, мова і релігія.
24. Мова і культура, мова й історія.
25. «Мовна ситуація»: семантичне та прагматичне наповнення поняття.
26. Аналіз мовної ситуації в Україні.
27. Мовні ситуації в країнах Європи і Азії.
28. Соціолінгвістика на сучасному етапі.

29. Ідеї мови як ергону і мови як енергії в концепції В. фон Гумбольдта.
30. Породження і сприйняття мовлення в працях О.О.Потебні.
31. Мова, Мовлення і Мовленнєва діяльність у концепції Ф. де Соссюра.
32. Ідеї мовленнєвої діяльності в школі Л.С.Виготського.
33. Н.Хомський про породження і сприйняття мовлення, вроджену природу мовленнєвої здатності.
34. Концепція С.Пінкера про вродженість здатності до мовлення.
35. Мовлення і його сприйняття як типи діяльності, притаманній людині.
36. Ідеї етапів породження мовлення в сучасній лінгвістиці.
37. Вчення про мовленнєвий акт Дж. Остіна.
38. Структура і типологія мовленнєвих актів у концепції Дж.Серля.
39. Поняття про локуцію, ілокуцію і перлокуцію мовленнєвого акту.
40. Мовленнєвий акт і структура дискурсу.
41. Проблема взаємодії мовленнєвих актів у дискурсі.
42. Методи, методики і прийоми дослідження мовленнєвих актів.
43. Мовленнєві акти і різні типи текстів.
44. Історія формування концепції мовленнєвих жанрів.
45. Основні проблеми сучасної генології.
46. Концепція мовленнєвих жанрів М.М.Бахтіна.
47. Розвиток теорії М.М.Бахтіна в працях українських, російських і польських генологів.
48. Історія формування поняття «дискурс» у сучасній лінгвістиці.
49. Структура дискурсу в концепціях американських лінгвістів.
50. Проблема типології дискурсів.
51. Поняття «текст» у сучасній лінгвістиці. Ознаки і категорії тексту.
52. Співвідношення понять «текст» і «дискурс».
53. Дискурс як «текст, занурений у життя» (за Н.Арутюновою).
54. Проблема типології текстів і дискурсів.
55. Одиниці й категорії Мови, Мовлення і Мовленнєвої діяльності.
56. Дискусії про теоретичні форми існування мови.

9. Критерії оцінювання знань, умінь, компетентностей здобувачів освіти з навчальної дисципліни»:

Бали / Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання
«Відмінно» / Високий	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, здатний застосовувати теоретичні знання в області журналістики, традиційні і сучасні культурно-мистецькі процеси і практики у власній професійній діяльності;

	здатний втілювати творчі задуми при створенні інформаційного продукту; здатний редагувати тексти та застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності; проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
«Добре» / Достатній	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях на теоретичні питання в області журналістики допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки при редагуванні текстів та під час соціальних комунікацій, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
«Задовільно» / Середній	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання в області журналістики, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу, при редагуванні тексту, зданий частково застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
«Незадовільно» / Початковий	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти виявив неспроможність висвітлити питання в області журналістики, безсистемно, з грубими помилками при редагуванні тексту, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.

10. Література

Основні рекомендовані джерела

1. Бацевич Ф. Нариси з теорії тексту. – Львів, 2019.
2. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. – К., 2009.
3. Бацевич Ф. Смысл: сутність і сфери вияву в мові //Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 34. Ч. 1. – 2004. – С. 246–353.
4. Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. – К., 2008.
5. Бацевич Ф.С. Вступ до лінгвістичної прагматики. – К., 2011.
6. Голубовська І.О., Корольов І.Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики. – К., 2011.
7. Гречко В.А. Теория языкознания. – М., 2003.
8. Корольов І.Р., Письменна Ю.О., Рожченко З.В. Основи лінгвістичних знань: Навчальний посібник. – К., 2013.
9. Мацюк Г. До витоків соціолінгвістики. Соціологічний напрям у мовознавстві. – Львів, 2008.
10. Мацюк Г. Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії та завдання// Мова і суспільство. – Львів, 2010. – Вип. 1. – С. 5–20.
11. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Напрями та проблеми. – Полтава, 2008.
12. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації. – К., 2010.

Додаткова

1. Дорошенко, С. І. Загальне мовознавство : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С. І. Дорошенко; М-во освіти і науки України, Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Київ: Центр навч. л-ри, 2006. – 283 с.
2. Заборна М. Лінгвістична генологія: Навчально-методичний комплекс. – Тернопіль, 2018.
3. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2010.

Інформаційні ресурси

1. Електронні ресурси НБУВ <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
2. Лінгвістичний портал MOVA.info <http://www.mova.info/>
3. Український лінгвістичний портал <https://www.ulif.org.ua/>

Додатки

(зразки завдань для перевірки знань)

Приклад різнорівневого завдання

Початковий рівень – по 0,5 бала

1. Мовознавство – це наука про...

- а) історію народу;
- б) про психічний стан людини;
- в) про мову.

2. Українську мову вивчає...

- а) загальне мовознавство;
- б) конкретне мовознавство;
- в) прикладне мовознавство.

3. Забезпечує спілкування людини з комп'ютером...

- а) загальне мовознавство;
- б) конкретне мовознавство;
- в) прикладне мовознавство.

4. Створює лінгвістичну теорію...

- а) прикладне мовознавство;
- б) конкретне мовознавство;
- в) загальне мовознавство.

Середній рівень – по 0,5 балів.

1. Які різновиди методу польових досліджень як складника соціолінгвістичного методу названі неправильно?

- а) спостереження;
- б) експеримент;
- в) вивчення документальних даних;
- г) опитування;
- д) корелятивний аналіз.

2. Синоніми, антоніми, гіпоніми – це...

- а) лексико-семантичні групи;
- б) лексико-семантичні категорії;
- в) лексико-семантичні поля;
- г) лексико-семантична система;
- д) лексико-семантичні ряди.

3. Які загальнонаукові методи дослідження названі неправильно?

- а) індукція;
- б) порівняння;
- в) синтез;
- г) аналіз;
- д) дедукція.

Достатній рівень – 1 бал

- 1) Визначте критерії, за якими розрізняються рівні мови. Охарактеризуйте погляди основоположників порівняльно-історичного мовознавства.

Високий рівень – по 0,5 балів

- 1) Охарактеризуйте типологію мовних норм. На основі яких критеріїв встановлюються норми літературної мови.